

XVI Łądzkie Sympozjum Liturgiczne

(Łąd n. Wartą, 20 października 2000 r.)

Ważnym elementem pełnego, czynnego i społecznego uczestnictwa w liturgii, jak podaje art. 21 soborowej *Konstytucji o liturgii świętej*, jest jej rozumienie przez lud chrześcijański. Sobór Watykański II podjął wysiłek reformy liturgii, „aby teksty i obrzędy w sposób jasny wyrażały święte tajemnice, których są znakiem”

Tegoroczne XVI Łądzkie Sympozjum Liturgiczne, które odbyło się 20 października 2000 r., miało na celu zwrócenie uwagi na bardzo ważny element liturgii, jakim jest szeroko pojęta komunikacja. Temat sympozjum brzmiał: *Język w liturgii*.

Jak co roku organizatorem całego sympozjum był ks. prof. dr hab. Adam Durak z UKSW. Jak powiedział w słowie na otwarcie Sympozjum rektor WSD w Łądzie, ks. dr Zbigniew Łepko, „ks. prof. Adam Durak mimo rozlicznych obowiązków, wciąż z młodzieńczą werwą i niebывałą troską krząta się wokół należytego przygotowania i przeprowadzenia już po raz szesnasty Sympozjum Liturgicznego w Łądzie”

W gronie ponad stu dwudziestu uczestników tegorocznego Sympozjum największą grupę stanowili klerycy wraz z wychowawcami i profesorami WSD w Łądzie i młodzi księża salezjanie, którzy w ostatnich latach ukończyli seminarium w Łądzie. Swoją obecność zaznaczyły też delegacje z wielu zaprzyjaźnionych seminariów duchownych. Wśród nich seminarzyści z Włocławka, Paradyża i Kalisza a także oblaci z WSD w Obrze, franciszkanie z Łagiewnik i Wroniek, chrystusowcy z Poznania, Misjonarze św. Rodziny z Kazimierza oraz salezjanie z WSD w Łodzi i Krakowie. Obecni też byli księża z pobliskich parafii.

Sympozjum odbyło się w dwóch sesjach, które łączyła uroczysta Msza Święta pod przewodnictwem Inspektora Prowincji Pilskiej Salezjanów, ks. Jerzego Worka. Homilia ks. Inspektora odwoływała się do patrona dnia, św. Jana Kantego, i wskazywała jak wielkie znaczenie dla głoszenia słowa Bożego, jego właściwej percepcji ma postawa głoszącego. Jego zaangażowanie, autentyzm, a przede wszystkim przykład osobistego życia mają ogromny wpływ na odbiorcę głoszonego orędzia. Ks. Jerzy Worek odwołał się również do przykładu świętych i błogosławionych z Rodziny Salezjańskiej, którzy głoszone przez siebie słowo poparli świadectwem wierności Chrystusowi aż do męczeńskiej śmierci (święci męczennicy z Chin: bp Alojzy Versiglia i ks. Kalikst Caravario). Tradycyjnie już o oprawę liturgiczną Mszy Świętej zadbali alumni łądzkiego seminarium.

Podczas Sympozjum wygłoszono pięć referatów. Sesję I rozpoczął ks. prof. dr hab. Adam Durak referatem *Symbol i gesty w celebracji liturgicznej*. Bardzo szczegółowo autor zajął się definicją symbolu, znaku i ich wzajemnymi zależnościami. Autor podaje, że symbol ma różną wartość w zależności czy rozpatrujemy go w aspekcie antropologicznym czy też biblijno-liturgicznym. Punktem wyjścia dla ks. Pro-

fesora staje się fakt, że cały człowiek posiada strukturę symboliczną (ciało—duch). Ważnymi znakami są sakramenty i sakramentalia, których właściwe rozumienie dokonać się może jedynie w kontekście wiary i w łączności z Kościołem. Ks. prof. A. Durak, próbując odpowiedzieć na pytanie, czym są symbole, gesty i znaki w liturgii, ujął swój referat w następujących punktach: (1) *Znak i symbol oraz ich właściwości*; (2) *Znak w liturgii chrześcijańskiej*. W tym punkcie ukazuje Chrystusa jako sakrament, Kościół jako sakrament, sakramenty Kościoła jako znaki zbawczej obecności Chrystusa.

Drugi referat, *Przekłady posoborowych ksiąg liturgicznych*, wygłosił ks. prof. dr hab. Helmut Sobeczko z Uniwersytetu Opolskiego. Pierwsza część referatu odnosiła się do trudności, jakie napotkano przy przekładzie ksiąg liturgicznych z języka łacińskiego na języki narodowe. Reforma Soboru Watykańskiego II polegała na odnowie symboli i znaków, by poprawić ich czytelność. Po Soborze w Polsce zmiany językowe i nowe księgi wprowadzano z entuzjazmem, ale i roztropnie, bez pośpiechu. Ks. profesor wskazywał na sytuację w jakiej przyszło pracować komisji przy przekładzie i wprowadzaniu nowych ksiąg liturgicznych i języka ojczystego. Niemałą rolę odegrała sytuacja polityczna w jakiej znajdowała się Polska, interwencja cenzury, trudność z drukiem. Również ks. kard. Stefan Wyszyński sprzeciwiał się zbyt gwałtownym zmianom, nie poprzedzonych właściwym przygotowaniem kleru i świeckich. Wszystkie te czynniki przyczyniły się do tego, że w praktyce wydawano jedną księgę liturgiczną rocznie. Dawało to czas i możliwość odpowiedniego przygotowania do wprowadzenia nowych rytuałów. Proces ten trwa w zasadzie do dziś, bo jeszcze nie wszystkie księgi zostały przetłumaczone i wydane. Ks. profesor zauważył w swoim wystąpieniu, że brakuje w Polsce odpowiedniego instytutu, który by dbał o tłumaczenie i wydawanie nowych ksiąg liturgicznych. W skład takiego instytutu powinni wchodzić: bibliści, liturgiści i językoznawcy. Cześć druga referatu omawiała praktyczne prace prowadzone nad tłumaczeniem i przystosowaniem poszczególnych ksiąg, na przykładzie Mszału, Lekcjonarza i Psalterza. Dużo miejsca poświęca autor o. Franciszkowi Małaczyńskiemu, benedyktynowi z Tyńca. O. Małaczyński bardzo mocno przyczynił się do tłumaczenia ksiąg i nadał im obecny kształt i charakter. Zawdzięczamy mu bardzo wiele, choć istnieją pewne zwroty, które domagają się lepszego tłumaczenia lub aktualizacji. Język liturgiczny podlega ciągłemu rozwojowi, dlatego ciągle muszą trwać prace, aby dostosowywać go do potrzeb współczesnej liturgii.

II Sesję Sympozjum Liturgicznego rozpoczął referat *Postawy w liturgii*, który wygłosił ks. dr hab. Krzysztof Konecki, profesor WSD we Włocławku i wykładowca w ISNaR. Ks. Konecki w swoim referacie mówi przede wszystkim o postawach wspólnych dla całego zgromadzenia liturgicznego, czyli stanie, siedzenie, klęczenie, leżenie krzyżem i procesje. Omawiając poszczególne postawy, autor referatu dokładnie przedstawia znaczenie i teologiczną wymowę każdej z nich. Postawa stojąca jest wyrazem czci i szacunku wobec Boga i Chrystusa, jest wyrazem ludzkiej wolności

i godności, a jednocześnie wyraża gotowość do służby i dyspozycyjności. Jest znakiem łączności ze zmartwychwstałym Chrystusem. Postawa siedząca jest oznaką władzy i autorytetu nauczającego, a także wsłuchiwanie się z uwagą w głoszone słowo. Wyraża ona stan oczekiwania i zarazem wielkiego pragnienia wspólnoty. Autor powie, że ta postawa jest epiklezą wzywającą Boga, aby przyszedł i objawił się. Gest klęczenia wyraża naszą wiarę w obecność Pana Zmartwychwstałego. Ten gest wyraża adorację, szacunek, modlitwę błagalną, prośbę o Boże błogosławieństwo i miłosierdzie oraz głęboką pokorę wobec Stwórcy. Postawa prostracji, znana już w Starym Testamencie, jest wyrazem uniżenia przed Bogiem i głębokiej modlitwy. Gest ten przeszedł do liturgii rzymskiej z liturgii Wschodu. Jako ostatnie gesty liturgiczne zostały omówione procesje. Prototypem wszystkich procesji jest wędrówka narodu wybranego, a także „kroczenie” Jezusa ku Jeruzalem i Kalwarii w kierunku Nowej Paschy. Każda procesja posiada wymowę paschalną. Spośród wielu rodzajów procesji, które autor przytacza za włoskim liturgistą M. Righettim, na szczególną uwagę zasługują dwie: procesja obrzędów Wigilii Paschalnej i w Uroczystość Bożego Ciała. Swoją wyjątkowość posiada również procesja pogrzebowa. Aby procesje nie stały się elementem czysto zewnętrznego przeżywania, a raczej były wyrazem uroczystego kroczenia, pielgrzymowania do nowego życia, potrzeba autentycznej wiary.

Kolejny referat przedstawił ks. dr Kazimierz Lijka OMI, profesor WSD w Obrze. Temat jego referatu brzmiał: *Symbolika liturgii Wigilii Paschalnej*. Referat omawia poszczególne części liturgii z akcentem na te jej elementy, które są dla niej najbardziej charakterystyczne. Liturgia światła zawiera bardzo bogatą symbolikę ognia, paschału. Autor podaje znaczenie tych symboli zarówno u ludów pogańskich, jak i całą historię, jaką przeszły one w Kościele. W Liturgii Słowa znajdujemy wspaniałe przejście przez odpowiedni dobór czytań od stworzenia świata poprzez całą historię zbawienia do Ewangelii ogłaszającej zmartwychwstanie Chrystusa. Światło palącego się paschału uzmysławia uczestnikom liturgii, że to właśnie Chrystus jest interpretatorem słowa Bożego, ale i jego realizacją i wypełnieniem. Liturgia chrzcielna, wraz z błogosławieństwem wody i obrzędem chrztu, jest symbolem obmycia, oczyszczenia ze zmyły grzechu, zła, aby powrócić do pełnej komunii z Bogiem. Szczytem Wigilii Paschalnej jest Eucharystia. To ona jest w pełni sakramentem paschalnym. To w niej obecny jest Chrystus zmartwychwstały i panujący nad światem. Po Eucharystii może nastąpić procesja rezurekcyjna, która ogłasza zmartwychwstanie Chrystusa i wzywa całe stworzenie do udziału w triumfie Zmartwychwstałego.

Piąty referat, zatytułowany *Komunikowanie Misterium Salutis poprzez muzykę liturgiczną*, wygłosił ks. dr Krzysztof Niegowski SDB, wykładowca UKSW i WSD w Łądzie. Referent przedstawił znaczenie muzyki dla rozwoju ludzkiego ducha, ludzkiej wrażliwości na dobro, piękno, harmonię i w konsekwencji na Boga. Miejsce i zadania muzyki liturgicznej przedstawia autor w świetle dokumentów Kościoła a przede wszystkim Motu proprio papieża Piusa X *Inter sollicitudines*, instrukcji

Musicam Sacram oraz konstytucji soborowej *Sacrosanctum Concilium*. Ks. dr K. Niegowski omawia poszczególne rodzaje muzyki, które mają zastosowanie w liturgii. Zaczął od najbardziej liturgicznej, jaką jest chorał gregoriański, który zachwyca swoją wielką wartością estetyczną. Pieśń ludowa lub śpiew ludowy, który towarzyszy czynnościom liturgicznym, w sposób bardzo nam bliski włącza się w przekaz Tajemnicy Zbawienia. Pojawia się jednak niebezpieczeństwo wprowadzania w miejsce pieśni religijnych o głębokich treściach teologicznych piosenek co prawda łatwych w wykonaniu, ale też o dyskusyjnej wartości. Innym rodzajem muzyki jest polifonia, która stawiana jest obok chorału gregoriańskiego. Jest ona ważnym elementem upiększającym liturgię i pozwalającym wiernym otwierać się na przeżywanie wielkości Boga. Ważną częścią wystąpienia ks. Niegowskiego było omówienie kerygmatycznej funkcji śpiewu, jako nieodzownego elementu uroczystej liturgii. W śpiewie zarówno całego zgromadzenia, jak i występującego w jego zastępstwie chóru czy zespołu muzycznego, realizuje się przepowiadanie orędzia zbawienia. Innym zagadnieniem poruszonym w referacie jest muzyka instrumentalna, a zwłaszcza organowa. Muzyka organowa może być wykonywana w czasie liturgii przez cały rok liturgiczny z wyjątkiem Triduum Paschalnego. Utwory o charakterze wirtuozowskim mogą być wykonywane przed rozpoczęciem liturgii, w czasie uwielbienia po Komunii św. i na zakończenie.

Symposium zakończył i dokonał podsumowania obrad ks. prof. Adam Durak. Podziękował on uczestnikom sympozjum i zaprosił wszystkich na kolejne XVII Symposium Liturgiczne do Łądu już w nowym tysiącleciu.

Ks. Zbigniew Adamiak SDB